

Woon- en leefomstandigheden

Eén van de vier domeinen van het Zorgleefplan

Artikel: 2009 - 007

Datum: 14-09-2009

Auteur: Anne Marie Vaalburg

In dit artikel staat het domein woon- en leefomstandigheden, één van de vier domeinen van het zorgleefplan, centraal. Het gaat hierbij om onderwerpen die te maken hebben met de persoonlijke levenssfeer en privacy en veiligheid. Meer informatie en downloads zijn te vinden op www.zorgleefplanwijzer.nl.

Zoals het klokje huis tikt, tikt het nergens of in het Engels: My home is my castle, twee spreekwoorden over het belang van de woonomgeving voor mensen. Het Nederlandse spreekwoord zegt dat je je nergens zo thuis voelt als op je eigen plek. Het Engelse spreekwoord laat zien dat die eigen plek ook heel belangrijk is voor een gevoel van veiligheid en vertrouwdheid.

Volgens de normen verantwoorde zorg mag de cliënt rekenen op woonruimte waarin hij of zij zich thuis kan voelen en veilig is. Hoe kunnen we samen met cliënten die wonen in het verpleeg- of verzorgingshuis hieraan werken? En in de thuiszorg: hoe zorgen we dat het huis van iemand die zorg nodig heeft, niet verandert in het domein van thuiszorgmedewerkers?

Aanknopingspunten model Actiz

Het modelzorgleefplan van Actiz geeft een aantal aanknopingspunten om met cliënten te onderzoeken wat voor hen belangrijk is. Onder andere:

- Thuis voelen hangt samen bijvoorbeeld met inrichting: persoonlijke spullen, meubels, foto's etc. Iemands achtergrond en cultuur zie je vaak terug in de inrichting.
- Mensen stellen hele verschillende eisen aan opgeruimd en schoon. Ook de wensen op dat gebied maken duidelijk wanneer iemand zich thuis voelt.
- Cliënten met een lichamelijke beperking hebben vaak hulpmiddelen of aanpassingen nodig in hun woonomgeving. Dit kan ten koste gaan van de huiselijkheid. Het is belangrijk te zoeken naar een evenwicht tussen een inrichting die 'eigen' is en die tegelijkertijd functioneel is.
- Thuis is ook een plek waar je je familie en vrienden ontvangt. Vraag de cliënt dus welke wensen hij op dit vlak heeft.

Regie bij de cliënt in de woonomgeving

Het gevoel van thuis voelen groeit in een verpleeg- of verzorgingshuis als je zelf kunt bepalen hoe je je woonomgeving inricht. Door de wensen van de cliënt te bespreken en de cliënt en de familie ruimte te geven voor eigen inbreng en initiatief bevordert je dat gevoel.

Ten slotte is het belangrijk om je als beroepskracht te realiseren dat wat voor jou je werkplek is, voor cliënten hun huis is. Op werkplekken gelden andere regels dan thuis.

Op het werk draait het bijvoorbeeld om efficiëntie en hygiëne, terwijl het thuis draait om gezelligheid en privacy. Als de regels, gewoontes en de inrichting meer gericht zijn op de werkers dan op de bewoners krijgt de cliënt steeds minder te zeggen in zijn eigen huis. Dit heeft invloed op hoe cliënten zich gaan gedragen, zij zullen zich afhankelijker opstellen en minder initiatief nemen.

De inrichting van het huis /het appartement geeft vaak aanknopingspunten voor een gesprek met de cliënt over zaken die voor hem of haar van betekenis zijn. Foto's, schilderijen, souvenirs etc. kunnen zo aanleiding zijn om een cliënt beter te leren kennen.

Casus

Meneer Neude woont sinds kort op een PG-afdeling. Op verzoek van de contactverzorgende heeft zijn dochter een collage gemaakt met foto's die verwijzen naar onderwerpen waar hij graag over praat. Je ziet:

- Het huis waar hij geboren is en zijn hele leven gewoond heeft.
- Foto's van Indië (daar is hij als soldaat betrokken geweest bij de politionele acties in '46-'49)
- Foto's van ouder trainen en trams (hobby)
- Oude postzegels van Nederland (verwijst naar zijn verzameling)

Enkele nuttige hulpmiddelen

- Praktijkgids Thuis Voelen is een boekje boordevol tips en ideeën om naasten te ondersteunen betrokken te zijn bij het wel en wee van hun familielid. Te bestellen via www.publicarea.nl
- Checklist Is de instelling een 'thuis' voor de cliënt? is bedoeld om te beoordelen of de intramurale woonvorm op een thuissituatie lijkt. Deze checklist kan worden gebruikt om in het team het gesprek hierover op gang te brengen en om gezamenlijk naar verbeterpunten te zoeken. Je kunt deze checklist downloaden via www.zorgleefplanwijzer.nl
- **Werkboek 'Kleine stappen, grote gevolgen'**
Helpenden en verzorgenden willen graag dat hun cliënten zich thuis voelen en zoveel mogelijk

greep hebben op hun eigen leven. Kleine stappen grote gevolgen is een werkboek voor teamleiders en opleidingsfunctionarissen. Dit werkboek is een hulpmiddel om teams helpenden en verzorgenden samen met cliënten aan kleinschalige verbetertrajecten te laten werken. In de organisatie gehouden tevredenheidsonderzoeken vormen het uitgangspunt. Dit werkboek is te bestellen bij Sting, www.sting.nl.

- **DVD en werkboek Om de tafel**

Het werkboek Om de tafel geeft handvatten bij het organiseren van huiskamergesprekken. In een huiskamergesprek kunnen bewoners op een prettige, gezellige manier hun wensen kenbaar maken. Huiskamergesprekken leveren zo een bijdrage aan de kwaliteit van leven en wonen in het verzorgings- of verpleeghuis. Te bestellen via Sting, www.sting.nl.